

Als spreken niet vanzelfsprekend is.

In Nederland woont een grote groep mensen die zich niet (voldoende) via spraak kunnen uiten. En voor wie het leren of gebruiken van Nederlandse gebarentaal (NGT) geen optie is. Bij deze mensen kan de communicatieve beperking aangeboren zijn, of later in het leven zijn ontstaan. In de eerste groep kun je denken aan mensen met een Cerebrale Parese, maar ook aan mensen met het syndroom van Down, mensen met autisme of mensen met een ernstig meervoudige beperking (EMB). Een later ontstane communicatieve beperking kan komen door bijvoorbeeld niet-aangeboren hersenletsel (NAH) of afasie. Doordat het zo'n diverse groep is, weten we niet exact om hoeveel mensen het gaat, maar tienduizenden zijn het er zeker.

Deze mensen hebben heel verschillende beperkingen en mogelijkheden, maar ze hebben één ding gemeen: ze kunnen niet of lastig spreken. Zij kunnen zich niet goed uiten met hun stem en hebben een alternatief nodig. Iets waarmee zij wel duidelijk kunnen maken wat zij denken, voelen en te vertellen hebben. In veel gevallen is een spraakcomputer hier hét beste alternatief. Bij een spraakcomputer worden afbeeldingen, pictogrammen, woorden of letters aangewezen door de persoon en uitgesproken door de computer. Zo worden zij gehoord!

De afgelopen jaren worden spraakcomputers steeds vaker **niet** vergoed door zorgverzekeraars en het zorgkantoor om één of meerdere van de volgende redenen:

- Er worden onredelijke voorwaarden gesteld; zo moet iemand laten zien pictogrammen al te begrijpen voordat een spraakcomputer wordt vergoed. Maar hoe kun je dit laten zien als je nog geen toegang hebt tot deze manier van communiceren? Het is net als een kind dat eerst moet spreken, voordat ouders ertegen gaan praten. Veel kinderen en volwassenen krijgen zo de kans niet om (weer) te leren "praten".
- De hardware wordt niet vergoed; het Zorginstituut Nederland (ZIN) heeft bepaald dat de hardware van bepaalde spraakcomputers eigenlijk tablets zijn. Deze hardware is in hun redenering een algemeen gebruiksvoorwerp en dat hoeft niet vergoed te worden. De gedachte is dat mensen zo'n tablet maar zelf moeten kopen en/of toch al in huis hebben, net als een televisie. Veel zorgverzekeraars zijn hierin meegegaan en vergoeden de hardware niet meer. Maar als het inderdaad een algemeen gebruiksvoorwerp is, dan is zo'n tablet er ook voor je broer die een filmpje wil kijken, je moeder die de tablet gebruikt voor haar werk, of voor je vader als hij de krant leest. Dan ben jij je stem kwijt. Een spraakcomputer is een persoonlijk hulpmiddel dat altijd beschikbaar moet zijn, de hardware die hier deel van uitmaakt is dus niet een algemeen gebruiksvoorwerp. Daarnaast is de hardware voor een spraakcomputer vaak geavanceerder dan een standaard tablet, zijn software en hardware specifiek op elkaar afgestemd en/of zijn er aanpassingen nodig voor optimaal gebruik (o.a. voor mensen met een motorische beperking). Het vergelijken met een tablet gaat hier dus niet op. In alle gevallen zorgt deze beslissing van het ZIN ervoor dat mensen geen toegang hebben tot een spraakcomputer, want met alleen software alleen kun je nog niks zeggen.
- Spraakcomputers voor mensen die in WLZ-instellingen (Wet langdurige zorg) wonen moeten voor het grootste deel betaald worden door de instelling zelf. Aanschafkosten alleen al kunnen hierbij per spraakcomputer oplopen tot 20.000 Euro, nog los van reparatie en onderhoud. Instellingen kunnen deze kosten onmogelijk opbrengen. Zij moeten daardoor keuzes gaan maken tussen welke client wel en welke client niet mag communiceren met een spraakcomputer. Een onethisch en onmenselijke keuze.

Een vaak al kwetsbare doelgroep wordt door deze gang van zaken nog kwetsbaarder. Als je niet goed kunt communiceren, gaan anderen voor je invullen wat je wil duidelijk maken en wat je begrijpt. Je

verliest hierdoor zeggenschap over je eigen leven, wordt beperkt in je vrijheid van meningsuiting en je mist veel kansen om te leren. Dit heeft nadelige effecten op je kwaliteit van leven, ontwikkeling en participatie in de maatschappij. In het VN-verdrag inzake rechten voor mensen met een handicap staat duidelijk omschreven dat iedereen recht heeft op toegankelijke communicatie, waarbij het faciliteren van het gebruik alternatieve communicatievormen en -middelen expliciet genoemd wordt. Nederland heeft dit verdrag ondertekend, maar houdt zich er niet aan.

Wij eisen dat het best passende communicatiehulpmiddel voor iedereen toegankelijk wordt, ook als dit een spraakcomputer is. Onze petitie hierover wordt inmiddels door velen binnen en buiten het werkveld getekend. Een spraakcomputer is een persoonlijk en medisch hulpmiddel. Het moet bij de persoon moet blijven zolang dat nodig is en net als een stem altijd beschikbaar zijn. De spraakcomputer in zijn geheel (soft- en hardware, behuizing en bevestiging) moet compatibel zijn en passen bij de persoon, het moet uitvoerig getest zijn op goede werking, veiligheid en duurzaamheid en verzekerd zijn van onderhoud en reparatie waar nodig. Financiering zou hierop afgestemd moeten zijn.

Vriendelijke groet,

Bestuur ISAAC-NF, *Nederlands/Vlaamse belangenvereniging voor mensen die niet goed (genoeg) kunnen spreken.*

Meer informatie en persoonlijke verhalen op: www.isaac-nf.nl/vergoeding-oc-middelen

Petitie: <https://spraakcomputers.petities.nl/>

Contact: info@isaac-nf.nl

Korte film: <https://www.isaac-nf.nl/ondersteunde-communicatie/>